

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17324/2024
02.04.2025. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић, Ирене Вуковић, Драгане Бољевић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 249/24 од 10.04.2024. године, у седници одржаној 02.04.2025. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 249/24 од 10.04.2024. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 249/24 од 10.04.2024. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сомбору П 700/23 од 21.11.2023. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор месне ненадлежности Основног суда у Сомбору. Ставом другим и трећим изреке, тужбени захтев тужиоца је усвојен, па је обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности, исплати износ од 340.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 21.11.2023. године, као дана пресуђења, па до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 384.800,00 динара, са законском затезном каматом од извршности па до исплате.

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 249/24 од 10.04.2024. године, ставом првим изреке, жалба тужиоца је одбијена а жалба тужене усвојена, па је првостепена пресуда у побијаном усвајајућем делу одлуке о главној ствари и делу одлуке о трошковима поступка, преиначена, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности, исплати износ од 340.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 21.11.2023. године као дана пресуђења па до исплате, као и да му накнади трошкове парничног поступка у износу од 384.800,00 динара, са законском затезном каматом од извршности па до исплате и обавезан је

тузилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 72.000,00 динара. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 27.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је на основу члана 404. ЗПП – ради уједначавања судске праксе, благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404 став 2 Закона о парничном поступку («Службени гласник РС» бр.72/11...18/20), по оцени Врховног суда у овом спору је потребно прихватити одлучивање о посебној ревизији тужиоца због одступања побјане пресуде од правног схватања Врховног суда Србије усвојеног на седници Грађанског одељења одржаној 27.12.1999. године која се односи на застарелост потраживања накнаде ратне штете, а у циљу уједначавања судске праксе сагласно одредби члана 404 став 1 ЗПП у вези члана 92 Закона о уређењу судова («Службени гласник РС», бр.10/23), па је зато одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је током 1987. године служио војни рок који је након 4 месеца прекинут, због тога што је утврђено да је тужилац импулсивна личност и привремено неспособан за служење истог. Почетком рата у бившој Југославији 1991. године, добио је позив за дослужење преосталог војног рока, а комисија је на регрутацији утврдила да је способан за служење војног рока. Након завршене обуке у Прокупљу, послат је у место Удбине у Републици Хрватској, а одатле за Бенковац, те на положај Земун код Задра где је као припадник ЈНА учествовао у борбама у периоду од 10.04.1992. године до 15.05.1992. године када се на основу Споразума о примирју и повлачењу војске ЈНА вратио кући. По позиву државне безбедности био је на ратишту у Книнској Крајини у периоду од 27.01.1993. до 28.06.1993. године где је такође учествовао у борбама.

Иако се годинама лоше осећао због ратних догађаја у којима је учествовао, први пут се јавио на лечење 2014. године. На психијатријском прегледу тужиоца 09.05.2014. године, утврђено је да код тужиоца постоји рекурентни депресивни поремећај Ф 33.2, душевни поремећај и поремећај понашања узрокован употребом опијата Ф 11.8, што је потрђено и каснијим контролним прегледима, када је констатовано и хронично запаљење јетре узроковано вирусом Б и Ц, као и постојање специфичног поремећаја личности Ф 60, као и поремећај прилагођавања Ф 43.2. Трауматични доживљаји везани за боравак на ратишту и њима изазвани страхови и изложеност екстремном стресу довели су код тужиоца до развијања ПТСП, психијатријског обољења које је код тужиоца проузроковало трајне сметње и развој поремећаја типа: трајне промене личности после катастрофичног искуства, што представља продужену реакцију на

догађаје који превазилазе уобичајено људско искуство. Реч је о динамичном поремећају који има еволуцију и индивидуални клинички ток који је код тужиоца утврђен у новембру 2016. године када му је од стране лекара саопштено да је његово стање коначно, односно да је болест добила коначни облик и да не постоји медицинска могућност да се то стање промени. Иначе, симптоми болести почињу до три месеца након стресног догађаја, али се у одређеним случајевима могу јавити и више година након догађаја. Ово обољење по својој природи представља трајно стање, тако да је лечење завршено и код тужиоца је довело до умањења свакодневних активности, до смањења радости живота, анхедоније, промене у понашању у виду слабљења опште адаптивности те социјализације. За сваку радну, рекреативну активност или социјално ангажовање потребан му је додатни напор и воља која је код њега због болести ослабљена. Због свега наведеног, код тужиоца је животна активност умањена 20%, при чему постоји јасна узрочна последична веза између учешћа тужиоца у ратним дејствима и његовог садашњег психичког стања што је довело до наведене озбиљне и значајне дисфункције, а због чега је тужиоцу и признато својство ратног војног инвалида по основу болести пострауматског стресног поремећаја, решењем Града Сомбора, Одељења за друштвене делатности од 07.04.2021. године, уз остваривање права на личну инвалиднину почев од 01.01.2021. године.

Нижестепени судови различито су оценили основаност приговора застарелости истакнутог од стране тужене.

Првостепени суд рок застарелости потраживања накнаде штете оценио је применом одредбе члана 376. ЗОО. Полазећи од чињенице утврђене у поступку да је тужиоцу у новембру 2016. године саопштено да је његово стање коначно када је и констатовано обољење код тужиоца и када се сматра да је штета код тужиоца настала, нису протекли до подношења тужбе у овој парници рокови застарелости прописани наведеном законском одредбом. Због тога је тужиоцу досудио правичну новчану накнаду применом одредбе члана 200. ЗОО за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, јер тужена применом правила о објективној одговорности из члана 173. и 174. ЗОО, одговара за штету коју је тужилац претрпео.

По оцени другостепеног суда, у конкретном случају треба применити рок застарелости потраживања накнаде штете проузроковане кривичним делом из члана 377. став 1. ЗОО код чињенице да је тужиоцу штета проузрокована као припаднику бивше ЈНА у оружаним сукобима са паравојним формацијама бивших Република СФРЈ извршењем кривичног дела оружане побуне из члана 124. КЗ Југославије, због чега њено потраживање застарела у року од 15 година прописаном за застарелост кривичног гоњења за то дело. Имајући у виду да је тужилац учествовао у овим оружаним сукобима, штета коју трпи последица је извршења поменутог кривичног дела, па како је од тада па до подношења тужбе у овој парници протекао рок застарелости од 15 година, потраживање тужиоца је застарело због чега је његов тужбени захтев одбијен.

Правилно другостепени суд закључује да је штета тужиоцу за време боравка на ратишту као припаднику бивше ЈНА у оружаним сукобима са паравојним формацијама бивших Република СФРЈ до дана њиховог међународног признања од стране

Генералне скупштине ОУН дана 10. маја 1992. године, проузрокована кривичним делом оружане побуде из члана 124. КЗЈ те да потраживање накнаде ове штете застарева у року од 15 година прописаном за застарелост кривичног гоњења за кривично дело применом члана 377. став 1. ЗОО. Међутим, приликом оцене приговора застарелости, другостепени суд није имао у виду да је тужилац боравио на ратишту не само у Републици Хрватској код Задра где је као припадник ЈНА учествовао у борбама у периоду од 10.04.1992. године до 15.05.1992. године, већ и на ратишту у Книнској Крајини у периоду од 27.01.1993. године до 28.06.1993. године, те да је болест која му умањује животну активност, последица учешћа тужиоца у ратним дејствима уопште, дакле, и у периоду његовог боравка у Книнској Крајини, која штета није последица кривичног дела, па потраживање њене накнаде застарева у општем року застарелости из члана 376 ЗОО. Наведена одредба прописује да потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету проузроковало (став 1), а у сваком случају у року од пет година од дана када је штета настала (став 2).

Из тих разлога, уколико је болест због које је тужиоцу умањена животна активност настала из узрока не само боравка на ратишту до 10.05.1992. године, већ и за време боравка на ратишту до 15.05.1992. године, као и у периоду од 27.01.1993. године до 28.06.1993. године, односно ако су трауматични доживљаји везани за боравак на оба ратишта и њима изазвани страхови и изложеност екстремном стресу скупним дејством довели код тужиоца до развијања ПТСП, ради правилне примене одредбе члана 376. ЗОО битна чињеница је када су се код тужиоца јавили симптоми болести, те када је та болест прешла у хронично стање, односно када је болест добила коначан облик.

Због тога је другостепена пресуда укинута и предмет враћен другостепеном суду како би у поновном поступку одлучивања о жалби имао у виду да су за одлуку о приговору застарелости битне напред наведене чињенице, водећи рачуна да тренутак постављања дијагнозе тужиоцу, односно тренутак када је тужиоцу саопштена дијагноза (новембар 2016. године), не представља релевантан моменат за почетак рока застарелости, као и о томе да према налазу и мишљењу судског вештака симптоми почињу до три месеца након стресног догађаја али да се у одређеним случајевима могу јавити и више година након стресног догађаја.

На основу одредбе члана 416. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић